

Prof. dr. Alojz Križman

Ideja o projektu *Dolgoročni razvoj visokega šolstva v Sloveniji* je vzknila po drugem posvetu Univerza v združenem delu leta 1984. Koncept projekta DRVŠ je dejansko nastal kot odgovor na dogmatski koncept usmerjenega izobraževanja, v katerega je de facto in de iure bilo žal vključeno tudi visoko šolstvo. Delo pri uresničevanju projekta se je pričelo sredi leta 1986. V začetku leta 1987 je Center za razvoj univerze v posebni publikaciji predstavil obsežno uvodno poročilo o strokovnih analizah glede stanja in razvoja univerze. Temu poročilu je sledilo še prvo poročilo o projektu DRVŠ. Današnji in jutrišnji posvet je namenjen analizi stališč, nakazanih v dosedanjih poročilih, ter kritični misli o alternativah v razvoju visokega šolstva.

Pred obe slovenski univerzi so izpostavljene bistveno odgovornejše naloge kot v preteklih letih. Predvidene prenovne in predvidene zakonske spremembe so vredne premislekov in preudarnosti. Zahtevajo sicer analizo sedanjosti, vendar morajo s svojim pogledom zreti v prihodnost, toda ne prenačljeno, temveč postopno, racionalno in predvsem vztrajno. Želimo uspešno in učinkovito univerzo. Za širšo uspešnost je potrebna odprta univerza, za učinkovitost organizacijska in strokovna avtonomnost.

Za preživetje se bo morala družba v celoti prilagoditi izjemno hitremu znanstvenemu in tehnološkemu razvoju in povečati moč nosilcev tega razvoja. Univerza kot najširša intelektualna skupnost visokošolskih delavcev in študentov mora biti kot integriran del družbe nosilka tega razvoja, vendar z vso odgovornostjo le tedaj, če ji zagotovimo ustrezne materialne možnosti ter odgovarjajočo pristojnost.

Ob spoznanju narodnostnega, gospodarskega, kulturnega in političnega pomena univerze je visoko šolstvo ponovno potrebno usposobiti, da bo opravljalo poslanstvo znanosti in prenašanja znanja. Pri tem ne smemo izhajati iz elitizma ustanove, temveč iz potreb družbe. Na osnovi spoznanjih potreb in usmeritev je potrebno oblikovati takšno zasnovo slovenskega visokega šolstva, ki bo zagotavljala razširitev možnosti študija za večji delež populacije, kvalitetno znanost in učinkovit prenos znanja. Le univerze, ki se uveljavijo z znanstvenimi dosežki mednarodne veljave ter ustvarjalnimi uspehi širšega pomena, imajo svoje trajno mesto in ugled.

Naše največje razvojne možnosti so gotovo v našem znanju in priznani kulturi dela. Kader je potrebno razvijati skrbno in načrtno. V primerjavi z razvitimi deželami smo tukaj v velikem zaostanku. Majhni narodi, kot je slovenski, morajo še posebej skrbno načrtovati razvoj celotne demografske populacije. Vsaka izguba kadra je naša neizrabljena možnost in pomeni izgubo za celotno družbo.

Razmišljanje nekaterih, da je sedanji osip študentov na univerzi prevelik, je sicer pravilno, vendar skrajno poenostavljeno. Selekcijo je potrebno najprej vrniti v srednje šole, kjer je svoj čas bila. Tedaj bo tudi računski osip za univerzo ugodnejši. Večje število kakovostnih diplomantov pa lahko zagotovimo le ob boljših možnostih dela ter vrnitvi učitelja znanosti in študentu.

Funkcija družbenega razvoja terja nenehno nastajanje novih okolij znanja ter njihov razvoj. Opredeliti je potrebno mehanizme, ki bodo v podporo tem procesom in s tem v podporo hitrejšemu razvoju družbe. Vsaka univerza, vsaka njena enota, vsak profesor ima svoj profil. Različnost je lahko element kvalitete. Za selekcijo na uspešne in neuspešne veljajo etična in kvalitetna merila, ki so lahko primerljiva s tistimi v razvitih deželah.

Ocenjujemo, da so v projektu DRVŠ v sedanji fazi sprejemljive naslednje ideje:

- Osnovna pobuda, kako doseči višjo kvaliteto visokega šolstva na Slovenskem, ki bo bolj ustrezala sodobnemu razvoju znanosti, umetnosti in kulture.

- Temeljna izhodišča projekta.

- Splošni družbeni interes za projekt.

- Narava projekta.

- Splošni smoter in temeljni cilji projekta.

Glavne skupne pripombe pa so naslednje:

- Študentje bi morali biti udeleženi pri projektu kot subjekt, ki sodeloča o razvoju univerze.

- Projekt je preveč opisen ter po svoji kvaliteti heterogen.

- Pojasnila k podani terminologiji ločevanja visokega šolstva in univerze so nesprejemljiva.

- Projekt je zastavljen preširoko in bi ga bilo potrebno omejiti na nekaj ključnih vprašanj.

- Poenostaviti je potrebno organizacijo projekta.

- Oceno k zasnovi projekta bi moralo dati tudi gospodarstvo.

Faza projekta DRVŠ, ki jo imamo pred seboj, je bila nujna in koristna. Projekt je opravil svojo nalogo spodbujevanja k razmišljanju. K temu sklepu nas navaja tudi dejstvo, da smo za posvet prejeli vrsto kvalitetnih prispevkov. Vsak napredek zahteva najprej željo po napredku ter potem znanje, sposobnost in moč to željo uresničiti. Univerzi mora pripadati vodilno mesto v znanosti, saj oblikuje stroko in prenaša znanje na mlade za prihodnje desetletje.

V imenu obeh slovenskih univerz vabim udeležence posveta k čim širši razpravi, kritični, vendar ustvarjalni misli ter oblikovanju stališč, ki naj v dobro naš in generacije, ki prihaja, pomagajo k znanstveno zasnovani, strokovno in miselno avtonomni, vendar v družbene tokove vpeti svobodni univerzi.